

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 31 mars 1897, kl. 6 e. m.

*Betänkande, i anledning af väckt motion rörande hvitbetssocker-
tillverkningsafgiftens afskaffande och nedsättning af tullen
å socker.*

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 94, har herr *J. A. Fjällbäck* hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t till nästkommande Riksdag framlägga förslag till hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande och i samband dermed till sockertullarnes sänkande till sådana belopp, att de bereda hvitbetssockertillverkningen ett tillräckligt, men väl afpassadt tullskydd.

Motionären hänvisar till motiveringen i den motion, som blifvit väckt af herr *J. H. G. Fredholm* vid sistlidet års riksdag med enahanda yrkande som det af motionären nu framställda; och anför motionären, att erfarenheten sedan dess ytterligare bestyrkt de beräkningar om sockertillverkningen, som då framställdes af herr *Fredholm*, samt att af allt, som hittills förekommit i denna fråga, syntes motionären framgå såsom en nödvändighet att befria den inhemska sockertillverkningen från den nu så betydliga beskattningen för att öka förbrukningen och således minska faran för öfverproduktion.

Förutom herr *Fredholms* berörda motion bifogar motionären en uppsats i ämnet, införd i tidningen *Landskronaposten* för den 18 januari 1897.

Herr *Fredholms* omförmälda motion blef af sistlidet års bevillningsutskott afstyrkt; och yttrade utskottet dervid: Det deri framlagda förslaget innebure en genomgripande förändring i vilkoren för sockertillverkningsindustriens bedrifvande och skulle medföra en betydlig förändring i vårt beskattningsväsen. Hvilket inflytande på ifrågavarande

Bih. till Riksd. Prot. 1897. 5 Saml. 1 Afd. 11 Häft. (N:o 11.)

industris ställning tillverkningsafgiftens afskaffande skulle komma att medföra, kunde utskottet icke fullt bedöma. Deremot vore det uppenbart, att förslaget antagande skulle medföra en minskning i statsverkets inkomster af minst 8 millioner kronor. En sådan minskning skulle icke utan största svårighet kunna ersättas genom andra skattetitlar, hvarförutom sockerkonsumtionen enligt utskottets åsigt vore ett synnerligen lämpligt föremål för beskattning, i det att socker förbrukades i större mängd af de förmögnare klasserna inom samhället än af de fattigare.

På de skäl, som sålunda anförts, anser utskottet sig böra afstyrka, att någon åtgärd vidtages till afskaffande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften eller sänkning af tullen å socker, helst som det nu gällande priset å socker icke kan anses vara för allmänheten betungande. Vål har, såsom motionären antydt, produktionen af socker under den senast förflutna kampanjen ökats i så betydlig grad, att den vida öfverstiger landets behof, men äfven om genom hvitbetssocker-tillverkningsafgiftens afskaffande och deraf föranledd sänkning af priset å socker en ökad konsumtion inom landet skulle åstadkommas, kan dock icke antagas, att denna ännu på lång tid skulle kunna uppgå så, att den komme att motsvara den produktion, som nu egt rum. Då de svenska sockerfabrikerna icke kunna täfla på den utländska marknaden med fabrikerna i de länder, der exportpremier äro beviljade, samt någon utsigt till erhållande af en sådan förmån icke torde förefinnas för de svenska fabrikerna, anser utskottet rättelse i det missförhållande, som nu uppstått mellan storleken af produktionen och konsumtionen inom landet, icke böra eller kunna vinnas på annat sätt, än att fabrikerne sjelfva inskränka produktionen, så att den icke öfverstiger landets behof.

Utskottet hemställer fördenskull,

att herr Fjällbäcks motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande och nedsättning af tullen å socker icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 mars 1897.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herr friherre *von Schwerin* mot vissa delar af motiveringen;

af herr *Collander*, som anför:

»Redan vid 1892 och 1893 årens riksdagar, vid behandling af frågan att genom höjd accis å hvitbetssockertillverkningen å ena sidan bereda statsverket en skälig ersättning för den genom ökad hvitbetssockertillverkning minskade tullinkomsten af socker och å andra sidan att förekomma en för näringen i fråga så väl som för landet i dess helhet olycksdiger öfverproduktion, varnade framsynte män mot att sätta accisen för lågt samt framhöllo vigten af att, till förekommande af ofta skeende rubbningar, öfvergifva *betbeskattningen*, med ett *antaget* rendement af socker, och i stället slå in på den enda rigtiga beskattningsmetoden eller *produktbeskattningen*, hvilken då varit så mycket lättare att genomföra än nu, som vid den tidpunkten ett jemförelsevis ringa antal sockerfabriker existerade. Men dessa varningar förklingade ohörda, och man begick det ödesdigra misstaget att, af en missförstådd ömhet för hvitbetssockernäringen, slå in på den rakt motsatta vägen, nemligen att icke allenast sätta accisen för lågt, utan äfven och förnämligast att genom undantagslagstiftning premiera ännu ofödda fabriker gent emot de då existerande, som man menat »hafva haft det för godt».

Att följderna af en sådan oklok lagstiftning snart skulle bära den frukt i verkligheten, som berörde framsynte män framhållit, var ju endast att vänta, men att detta skulle ske så hastigt, som förhållandena under den korta tid, som sedan dess förflutit, med en rent förkrossande kraft konstaterat, kunde då ej ens anas.

Vi stå emellertid nu ansigte mot ansigte inför det fullbordade faktum af en betydande öfverproduktion, och under dessa förhållanden har det synts mig ej vara välbetänkt, när utskottet i sitt föreliggande betänkande öfver herr J. A. Fjällbäcks motion helt enkelt tillbakavisar den af honom upptagna reservationen af herr J. H. G. Fredholm vid 1896 års riksdag och såsom hufvudsakligt skäl därför anför, att rättelse i det missförhållande, som nu uppstått mellan storleken af produktionen och konsumtionen inom landet, icke bör eller kan vinnas på annat sätt, än att fabrikerne sjelfva inskränka produktionen, så att den icke öfverstiger landets behof.

Vid första påseendet *kan* visserligen en sådan utskottets anvisning

till hvitbetssockernäringen synas välbetänkt, ja rättvis, men å andra sidan bör ej förbises den svårighet, som i verkligheten förefinnes, att vid inskränkning af produktionen just den oförståndiga premieringen af vissa nya fabriker ställer sig hindrande i vägen för en antaglig öfverenskommelse om att »minska segel» öfver lag.

Härjemte bör icke heller förbises, att när en gång saken blifvit ett fullbordadt faktum, d. v. s. att en större qvantitet socker, motsvarande bortåt ett halft års konsumtion, *redan ligger som öfverskott i magasin*, tvingar detta sakförhållande med oemotståndlig kraft fram sträfvanterna att på ena eller andra sättet skaffa sig luft eller bereda sig en lättnad genom afsättning till utlandet, hvilket återigen icke kan ske med någon utsigt till framgång, med mindre sådana medel som beviljandet af *restitution* utaf erlagd accis eller *exportpremier* användas.

Om det nu borde vara alldeles tydligt, att opinionen, för närvarande åtminstone, bestämdt är emot beviljandet af sistnämnda stimulerande medel, *exportpremier*, så är det dock en helt annan sak med restitutionsfrågan.

Man kan nemligen ej bestrida billigheten och rättvisan af den fordran, att, om man erlagt en accis för rättigheten att för konsumtion inom landet sälja derstädes produceradt hvitbetssocker, man då vid export till utlandet bör återfå den sålunda erlagda accisen. Hos oss möter dock härvid den svårigheten, att, då vi ej hafva *produktbeskattning* införd, utan *beskattning å hvitbetor*, man vid beräkningen af den restitution, som rättvisligen bör lemnas vid export af den färdiga varan, ej kan träffa det rätta förhållandet, enär utbytet af socker vid de olika fabrikena är så högst väsentligt vexlande, att medan några af dessa kunna tillgodogöra sig endast det *beräknade* rendementet, kunna andra erhålla flera procent *derutöfver* och således lätt vid en ej noga afvägd restitutionsberäkning i verkligheten erhålla *dolda exportpremier*.

Det synes mig fördenskull af vigt, att utredning af dessa förhållanden så fort som möjligt sker, *innan krafven på restitution framtråda allt för tvingande och högljudt*.

Då herr Fredholm i sin åberopade reservation kraftigt och öfvertygande framhållit, hvilken nationalekonomisk betydelse det skulle medföra, om vi kunde genom den åtgärd han föreslagit, eller borttagandet af accisen och sänkandet af tullen å råsocker, sålunda nedbringa tillverkningspriset å socker samt derigenom möjliggöra en större konsumtion deraf inom landet, har deremot blifvit invändt, att en sådan större ökning i konsumtionen ej kunde motses ännu på lång tid.

Att emellertid sistnämnda antagande ej håller streck inför verk-

lighetens ojäfviga vittnesbörd, framgår af nedan meddelade statistiska sammanställning rörande produktionen af hvitbetssocker, importen af socker, konsumtionen deraf inom landet, priset å förtulladt råsocker, antalet invånare samt årliga konsumtionen af socker per invånare under tidsperioden 1885—1895, vid hvilken uppställning siffrorna rörande socker blifvit angifna i runda tusental ton samt i fråga om importen någon reduktion ej skett emellan råsocker och raffinad, enär det ej är de absoluta, utan de relativa talförhållandena, hvarom här är fråga.

År.	Hvitbetssockertillverknin inom landet, ton (jemna tusental).	Import af socker, ton (jemna tusental).	Summa konsumtion af socker, ton (jemna tusental).	Pris per ton råsocker, förtulladt, kronor.	Antal invånare i riket, (jemna tusental).	Konsumtion per invånare, kg.
1884—1885	4 tusen	39 tusen	43 tusen	550	4,683,000	9,1
1885—1886	4 »	39 »	43 »	550	4,717,000	9,1
1886—1887	6 »	41 »	47 »	515	4,735,000	9,9
1887—1888	9 »	39 »	48 »	570	4,748,000	10,1
1888—1889	9 »	39 »	48 »	599	4,774,000	10,0
1889—1890	14 »	40 »	54 »	560	4,785,000	11,5
1890—1891	20 »	35 »	55 »	520	4,803,000	11,4
1891—1892	27 »	33 »	60 »	520	4,807,000	12,5
1892—1893	30 »	31 »	61 »	530	4,824,000	12,6
1893—1894	43 »	26 »	69 »	490	4,873,000	14,2
1894—1895	73 »	13 »	86 »	420	4,919,000	17,4

Af denna sammanställning framgår tydligt, hurusom konsumtionen af socker inom landet hastigt tillväxt med det nedgående sockerpriset, så att då år 1885 konsumtionen utgjorde omkring 43 tusen ton med ett pris af 550 kronor per ton, så har efter tio års förlopp samtidigt med det sockerpriset nedgått till 420 kronor per ton och således sjunkit med omkring 23 procent, konsumtionen stigit till ungefär dubbla beloppet, ehuru folkmängden under tiden ökats endast med omkring 5 procent.

Man borde i följd häraf kunna antaga, att, om genom borttagandet af accisen sockerpriset kunde sänkas med omkring 11½ öre per kilogram eller 115 kronor per ton, en sådan sänkning, som utgör mer än 27 procent af sist omnämnda pris, 420 kronor per ton, skulle med all sannolikhet kraftigt främja ökningen i sockerkonsumtionen under nästa årtionde, och man behöfver, för att inse betydelsen häraf i natio-

nalekonomiskt hänseende, blott erinra sig, att då den *nuvarande* produktionen af hvitbetssockor har ett värde för landet af minst 30 millioner kronor årligen, skulle, med fördubblad konsumtion, uppstå en inhemsk produktion för jordbruks- och fabriksnäringarna af omkring 60 millioners värde, ett belopp, som ställer hela vår nuvarande smörexport i skuggan.

Fulla skäl finnas därför att taga i noggrant öfvervägande, huruvida det ej under sådana utsigter skulle vara för staten ekonomiskt riktigare att, med afstående af den inkomst utaf omkring 10 millioner kronor årligen, som accisen å hvitbetssockertillverkningen inbringar, uttänka andra lämpliga skattetitlar att ersätta denna minskning i inkomst, såsom höjd tull å tobak och kaffe, beskattning af öl m. m., allt artiklar, hvilkas konsumtion mycket rättvisare kunna beskattas än den af socker.

Af hvad sålunda blifvit framhållet bör tydligt framgå, att de påvisade förhållandena beträffande hvitbetssockernäringen äro af den betydelse i nationalekonomiskt hänseende, att statsmagtarna böra derå rigta en mycket allvarlig uppmärksamhet och *göra detta i god tid, innan det varder för sent.*

Jag har därför ansett, att utskottet bort, af hvad som förefallit och här ofvan blifvit framhållet, hafva känt sig manadt att ej afstyrka den begäran om utredning, som af motionären, med stöd af den motivering, herr Fredholm för sin reservation år 1896 anført, framstälts, hvarför jag, i öfverensstämmelse med hvad jag inom utskottet yrkat, hemställer,

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t till nästkommande Riksdag framlägga förslag till hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande och i samband dermed till sockertullarnes sänkande till sådana belopp, att de bereda hvitbetssockertillverkningen ett tillräckligt, men väl afpassadt tullskydd;

af herr *Fredholm*;

samt af herr *Bergendahl* mot utskottets motivering.

Härjemte har herr *Swartling* begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.

Tillägg

till

Bevillningsutskottets betänkande N:o 11.

Herr *Cavalli* har anmält sin reservation mot vissa delar af utskottets motivering.
